

paulo ante vidimus ex 3. q. 4. a. 2, quod Verbum omnia assumpsit quae sunt hominis, ergo et personam hominis, ita respondet. *« Hic quod facit coniunctum ex anima et corpore esse hominem, non est praeter animam et corpus et unionem aliquid positivae; sed ex hoc ipso, quod ipsum compositum ex anima et corpore non adiungitur alteri subsistenti, in natura composita sequitur, quod coniunctum sit homo (hypostasis). Unde si Christus humanam naturam quam assumpsit, deponeret, ex hoc ipso esset homo illud coniunctum ex duabus substantiis »* (partialibus).

Eandem doctrinam de singulari et integra humana natura Christi in comparatione cum hypostasi connaturaliter subsistente, quod non sit in hac res aliqua, quae desit illi; sed immo quod naturae Christi aliquid superadditum est, propter quod ipsa non est totum in se et seorsum, sed est ad modum partis in nobiliori perfecto, vid. etiam alibi a s. Thoma constanter eodem modo et eisdem paene verbis propositam, 3. q. 2. a. 2. ad 3; a. 5. ad 1; q. 16. a. 12. 0. et ad 2; de Potent. q. 9. a. 2. ad 13; cont. gent. l. IV. c. 49. ad 9. et 10; Quodlib. 9. q. 2. a. 2; de unione Verbi aa. 1. et 2. 0. et ad 3. et 10. Ex quibus omnibus plane manifestum est, s. Thomam non aliam rem requirere ad rationem hypostaseos connaturaliter existentis quam ad rationem naturae singularis et integrae; sed rem eandem sub una ratione naturam singularem et integram censuisse sub alia ratione hypostasin, atque ideo illam manendo in sua naturali integritate non desinere esse hypostasin alicuius rei ablatione sed solum additione et unione substantiali cum perfectiori, per quam unionem desinat esse *tota in se*, quin desinat esse natura singularis ac integra. Constat ergo, iuxta s. Thomam naturae quae est in se hypostasis, et hypostaseos connaturalis formaliter spectatae solam distinctionem rationis cum fundamento in re, non autem distinctionem realem agnoscendam esse.

CAPUT IV.

DECLARATIO UNIONIS HYPOSTATICAE
SECUNDUM DEMONSTRATAM NOTIONEM HYPOSTASEOS.

THESIS XXXI.

Non defectu ad imperfectius sed profectu ad perfectius humana natura Christi elevata est supra rationem hypostaseos in se subsistentis.

« Juxta constantem explicationem mysterii incarnationis, datam a ss. Patribus et veteribus doctoribus, causa cur humana natura Christi non sit in se hypostasis ac persona, non ex eo repetenda est, quod ea rei alienius perfectionisve decessu a ratione *totius* et hypostaseos desinat, sed ex eo tantum, quod substantiali unione et ad infinite profectum accessu facta natura Verbi, supra rationem *totius* in se finiti et eatenus imperfecti atque hypostaseos humanae elevata sit. »

I. A ratione *totius* in se atque ideo a ratione per se subsistentis in natura integra, cum *per se subsistentia* in ipsa illa *totietate* consistat, ut eam appellat Rusticus diaconus (Galland. XII. p. 69.), ac proinde a ratione hypostaseos in se potest substantia excidere dupliciter, detractioe nimirum perfectionis seu partis essentialis, ubi quod est reliquum, non est amplius natura integra, vel coniunctione substantiali cum altero, ubi coniunctum ac unitum absque detractioe rei alicuius sed immo per accessionem alterius induit rationem partis vel quasi partis in toto. Possimus dicere, rationem hypostaseos abesse vel *defectu ad imperfectius* vel *profectu ad perfectius*. Theologi quos in superiori thesi ex doctrina s. Thomae impugnavimus, hanc posteriorem rationem non agnoverunt; sed cum hypostasis sit quid in se perfectum, putarunt eam non posse desinere nisi rei alicuius detractioe; atque ideo ab humana natura Christi, ne eam cum Nestorianis hypostasin esse dicamus, aliquid reale quod inest ceteris hominibus, excludendum esse contenderunt. Hoc autem non poterant dicere ad integritatem pertinere naturae, ne contra aliud dogma certissimum offenderent; aiebant ergo, esse realitatem quae compleat naturam in ratione hypostaseos, realiter ab ipsa

integra et singulari hac natura distinctam, et ab ea separabilem.

At ss. Patres constanter docuerunt, non detractioe seu exclusione alicuius realitatis distinctae a natura illa integra et singulari Christi, sed sola unione eiusdem naturae cum Verbo atque ideo accessione perfecti et in se hypostaseos fieri, ut humana natura non sit in se hypostasis, sed sit *ἑνωσαστος*; sive, quod idem est, sit non natura per se et seorsum sed natura Verbi.

1°. Utemur argumento per se *negativo*, quod vero ex indole controversiarum aequipollet *positivo*. In controversia de una Christi persona explicandum eis erat data opera, quomodo fiat, ut humana natura Christi non sit persona et hypostasis per se; nulla autem alia explicatio unquam prolata est, quam quod natura illa *non sit seorsum, non sit divisa a Verbo*, sed quod sit natura vere et realiter *unita Verbo et natura Verbi* (vide theses superiores, praesertim th. XX.). Docent itaque Patres, naturam humanam singularem Christi intelligi per se hypostasin eo solo, quod intelligitur seorsum a Verbo, ut a Nestorio factum est; et eo ipso intelligi non esse per se hypostasin, quod creditur unita Verbo et facta natura Verbi, ut fides habet catholica, quin ulla unquam mentio occurrat rei illius distinctae et separabilis a natura singulari ac integra. Atqui in hac controversia Patres tacere non potuissent illam realitatem, quae efficiens naturam constituat personam, et quae naturae humanae Christi desit, si eam cognitam habuissent. Quomodo enim tacere poterant id, quo proprie et formaliter fit ut humana natura Christi in se hypostasis non sit, cum huius rei declaratio scopus fuerit praecipuus in omnibus illis disputatoribus? Eo vel magis, quod Nestoriani rei illius distinctae a natura singulari declarationem suis clamoribus velut extorquere videlantur; est enim hoc eorum principium, haec perpetua obiectio, eo ipso quod integra et singularis admittitur humana Christi natura, etiam admitti personam in se consistentem. Declarandum ergo erat necessario ultimum illud complementum realiter distinctum et separabile a natura, cuius defectu humana

natura Christi hypostasis non sit, ut fit tam sollicite a theologis istius distinctae realitatis defensoribus. Patres contra distinguunt utique et plenis disputationibus vindicant aliam rationem naturae et aliam hypostaseos; sed hanc saepe et unice in eo constituunt, quod natura haec singularis per se est et seorsum, nec memorant illam rem distinctam a natura singulari et integra. Ea ergo realitas Patribus fuit plane incomperta, et absque illa tum a singulis doctoribus tum a Conciliis vera ratio hypostaseos in comparatione cum natura, et speciatim unitas hypostaseos Christi in duplici natura explicata est. Falsum est igitur, ex doctrina revelata de humana natura Christi singulari ac integra, quae tamen in se hypostasis non sit, consequi necessitatem, ut admittatur illa vix intelligibilis distincta realitas.

2°. Argumento *affirmante* docent Patres unanimes, omnem realitatem substantialem, quae est ceterorum hominum, a Verbo esse assumptam iuxta commune illud principium, « quod non est assumptum, non est salvatum » (cf. supra p. 99.). Patrum aliquorum locutiones vide apud Petavium l. III. c. 14. et Tiphanius l. c. c. 29. Summam possumus brevi compendio complecti. Verbum « omnia quae veteris nostrae humanitatis erant, assumpsit » Euseb. Vercell. in subscriptione tomi Athanasii ad Antiochenos; « totum veterem nostram sine peccato hominem assumpsit » Leo M.; « nec quidquam omnino, quod naturae humanae cognatum esset, praeter solam malitiam reliquit » Cyrillus Alex.; « nihil naturae humanae in illa susceptione fas est dicere defuisse » August.; « neque Deus Verbum quidquam eorum quae, cum nos initio fingeret, naturae nostrae inseruit, praetermisit sed omnia assumpsit » Dam. sc.; « si quis forte dicat, aliquid eorum quae sunt secundum naturam, Deo repugnare (ut assumi nequeat, sicut theologi nobis adversantes dicunt repugnare assumptionem illius ultimi complementi), ipsius Dei potius quam naturae vitium est, siquidem bellum naturaliter imposuerit rebus » s. Maxim. etc.

Ut vim argumenti rite aestimes, animadvertite ad scopum Patrum. Haeretici monophysitae omnium sectarum ad

negandam naturae humanae integritatem in Christo utebantur hoc principio, quod duo perfecta non possunt constituere realiter unum (cf. Petav. l. V. c. 12. n. 3.). Patres itaque directe quidem asserunt et teneant integritatem humanae naturae, sed in hac vindicanda iis principiis et eo modo disputandi utuntur, ut omne illud realitatis, sine quo ceteri homines esse non possunt, affirmant esse assumptum. Nam non solum docent, omnia quae primitus inserta sunt naturae nostrae, assumpta esse, inter quae inserta naturae esset sane etiam res illa complementi hypostatici, si quidquam esset realiter distinctum et superadditum singulari ac integrae naturae; sed simul statuunt principium duplex. a) Nihil esse realitatis, quod assumptioni repugnet seu, ut Scholastici loquuntur, in quo non sit potentia *obedientialis* ut assumatur. Atqui evidenter repugnat et Patres constanter docent repugnare, ut persona manens persona assumatur in unitatem realem cum altera persona; si ergo illa constitueretur formaliter realitate aliqua distincta et separabili, haec ipsa realitas esset aliqua res creata repugnans assumptioni; ut fatentur plerique et deberent fateri omnes huius sententiae theologi. Ergo Patres realitatem illam assumptioni repugnantem disserte negant. b) Patres haereticis argumentantibus ex principio, quod repugnet unio realis duorum perfectorum, nunquam responderunt, ut semper respondent hi recentiores theologi, naturam humanam non esse ultimo perfectam, quia ei desit res illa ultimi complementi; sed eorum responsio nititur hoc alio principio: quidquid est creatum, non esse absolute perfectum, et ideo non repugnare, ut natura creata licet in suo ordine perfecta adhuc perficiatur ultra suum ordinem, atque ideo perfectionem quamcumque non obstat, quominus uniri possit natura finita cum persona infinita. Ita Gregor. Nazianz. ep. 1^a ad Cleod. T. II. p. 88. et orat. 35. al 29. n. 19. aliique, de quibus postea dicam. At enim si verum est, quod affirmant nostri adversarii, terminum uniendum cum Verbo esse et oportere necessario esse destitutum aliqua realitate tamquam ultimo complemento, sine quo defectu revera uniri nequeat

cum Verbo, Patres errarunt gravissime, quando dicebant haereticis, terminum uniendum nulla re destitui, quae supplenda sit a Verbo; sed terminum quavis finita perfectione completum adhuc posse ulterius perfici per realem unionem cum persona infinita, ex qua unione fiat, ut illa natura non sit aliquid totum in se, sed sit aliquid totius et perfecti, quod est Christus Deus homo, et ut ideo non rei alicuius defectu sed rei infinitae accessu non sit in se hypostasis, sed natura *ὑποστάσις*. Auctoritas Patrum et insignis splendor ipse huius doctrinae, pariter ac obscuritas et, si sincere loquamur, tenuitas ac minuta subtilitas doctrinae adversariorum nobis persuadent, ut cum Patribus sentientes hos recentiores theologos non sequamur. Confer declarationem doctrinae Patrum apud s. Thomam (supra p. 266. seq.).

3°. Argumento *affirmante* simul et *negante* docent Patres, naturam humanam in Christo non defectu rei alicuius, sed solum eo non esse in se hypostasim, quod Verbo unita est, quia hoc ipso iam non est in se totum, sed ad modum partis est aliquid Christi. Ergo docent id, quo singularis ac integra natura connaturaliter est hypostasis, non esse rem aliquam realiter distinctam, quae detrahenda sit, ut hypostasis esse desinat; sed naturam ipsam singularem et integram esse per se hypostasim, quatenus est non in altero ad modum partis, sed seorsum et tota in se, quae ratio totius sola unione cum perfectiori potest desinere, et in humana natura Christi nunquam fuit, quia ea semper inde a sua prima existentia fuit natura Dei Verbi et velut pars huius *totius in se*, quod est Christus.

Insistit Acephalus haereticus apud Rusticum diaconum: « quaevisi, cur perfectus homo personam habeat non perfectam, et hoc audire omnino desidero. » Respondet Rusticus: « audi, cur humanitas Domini perfecta quidem natura sit non vero per semetipsam habens quoque personam, et cur non duae personae sed una solaque sit. Causa enim (huius rei) Verbum Deus est carnis assumptae (i. e. Verbum Deus habens carnem assumptam, et existens persona carnis assumptae), in quo quasi in fundamento illa assumpta natura, quae

est servi forma, incumbit, ad hoc assumpta, ut Filius Dei... homo in diebus ultimis fieret... Igitur etsi in imaginatione mentis sive speculatione tenuissimā intellecta humanitas Domini Christi videtur et substantia esse et persona, *nec enim habet aliquid minus praeter alias subsistentias rationales et individuas*; sed tamen *intellecta per semetipsam hoc esse videtur, sed non iam sicut unita Sermoni (Verbo)*. Quando id quod humanum est, *non quasi in semetipso manens sed per unionem proprium factum subsistentiae Dei Verbi* recommemorata mens fuerit, non potest id pro persona suscipere » Galland. XII. p. 70. cf. p. 52. 69. 71. Theodorus Abucara (1) (opusc. 29° ed. Gretzer p. 516.) hanc proponit difficultatem : « habuit Christus naturam nostram cum proprietatibus (adeoque integram et singularem cum omnibus individuantibus proprietatibus, quatenus est haec et non alia natura cf. Petav. I. V. c. 5. n. 5.); natura autem cum proprietatibus nonne hypostasis est? » Responso est gemina illi, quam ad similem difficultatem a s. Thoma audivimus (supra p. 267. 268.). « Est aliquid, inquit Theodorus, quod dicitur hypostasis, et est aliquid, quod dicitur hypostaticum sive hypostaseos, et commune utrique est componi ex natura et proprietatibus (το συγγενὲς ἐκ φύσεως καὶ ιδιοματιῶν); differunt tamen, quia hypostasis non est pars alicuius, et sic est hypostasis; Petri autem corpus pars est, Petri enim est, ut sit hypostaticum et non hypostasis... Non satis est ad constitutionem hypostaseos naturam compositam esse cum proprietatibus, sed oportet concurrere ad hoc et non esse partem; quia igitur pars Christi est assumptum corpus animatum, ideo non est hypostasis sed hypostaticum. » Vide S. Th. 3. q. 2. a. 2. ad 3. (De discrimine inter hypostasin et hypostaticum seu ὑποστατικόν cf. supra p. 241.). Doctrinam eandem habets. Ma-

(1) Erat Theodorus hic theologus insignis synchronus Joanni Damasceno, adeoque antiquior Theodoro Cariae Metropoli, qui interfuit VIII° Synodo. Cognomen Abucara (أبو حرقان) arabicum est Ἰεροσόλων Papa seu Pater i. e. Episcopus Haran sive Charrarum urbis in Mesopotamia, vel ut alii malunt, Cariae in Palaestina. Cf. Assemani Bibl. Orient. T. II. p. 292, ubi Theodorus appellatur a Gregorio Bar Hebraeo (seu Abulfaragio) Episcopus Haranensis. Confunduntur isti duo Theodori etiam apud cl. Hefele Hist. Cone. T. IV. p. 343.

ximus « de natura et hypostasi » ad Cosmam diacon. Opp. T. II. p. 330.

Ex omnibus et singulis hisce doctrinae capitibus a Patribus propositae iterum consequitur veritas doctrinae alterius, quam supra ex s. Thoma deprompsimus. Sola nimirum separatione a Verbo atque ideo non rei alicuius accessione sed, ut ita loquar, rei infinitae decessione fieret, ut humana Christi natura iam in se hypostasis esset. Quod quidem consequens B. Albertus M. 3. dist. 5. a. 12. (Opp. T. XV.) iis verbis declarat, quae totam nostram sententiam egregie demonstrant. « Si Christus deponeret humanitatem, ait, id quod deponeret, erit substantia rationalis naturae individua, ergo erit persona. Si autem quaeritur, quid conferat ei personalitatem, quam prius non habuit, dicendum, quod singularitas quam prius non habuit, sive incommunicabilitas, ut alii dicunt (h. e. actualis incommunicatio); nam propria singularitas (opposita non solum universalitati sed etiam communicationi ad modum partis vel naturae cf. supra th. XXIX.) facit personam in rationali natura. Si autem quaeritur iterum, quid ei conferat singularitatem, dicendum, quod divisio per accidens confert ei. Divisio enim licet per se aufert, tamen per accidens confert divinum esse unum et ab alio divisum (totum in se), et haec est singularitas. »

II. Ex dictis facile intelligitur, quomodo ratio hypostaseos et in se subsistentiae sit perfectio et quomodo non sit; atque inde quomodo non ad imperfectionem sed ad maximam et verissimo aliquo sensu infinitam perfectionem humanae naturae Christi pertineat, quod non est in se hypostasis sed ὑποστατικός in Verbo.

Esse *per se* et non in alio, habere rationem *totius* et nullo modo rationem partis sine dubio est perfectio, at tamen perfectio simpliciter simplex, ut aiunt, h. e. quae omni enti sit melior ipsa quam non ipsa, non est nisi in personis divinis, quae in nulla alia superiori perfici et eminentiorem dignitatem acquirere possunt (1).

(1) Si proprie loquamur, perfectio substantiae non est repetenda ex formali ratione subsistentiae sed ex quidditate naturae. Totum sine dubio

Est itaque ratio hypostaseos perfectio si spectetur totum prae suis partibus; at si spectetur ut negatio unionis cum superiore et perficiente, non est perfectio, sed negatio ulterioris perfectionis. Quare cum ratio hypostaseos substantiis finitis compositis deeedere possit detractioe partis essentialis, vel substantiis finitis omnibus assumptione et unione ad hypostasin superiorem perficientem (supra n. I.); prior modus est et dici debet privatio perfectionis, modus posterior est et dici debet accessio perfectionis et elevatio supra connaturalem subsistentiam in se, quae subsistentia licet per se spectata sit aliqua perfectio, comparata tamen ad subsistentiam in toto perfectiori et perficiente est maioris perfectionis negatio. Ex hoc principio evidenti consequitur, exclusionem propriae hypostaseos in humana natura Christi non esse ullius perfectionis vel dignitatis privationem; sed esse exemptionem a connaturali imperfectione, et perfectionis ac dignitatis infinitae accessionem.

Tota haec doctrina expressa est a s. Gregorio Naz. ep. I. ad Cledon. T. II. p. 89, ubi Apollinaristarum objectionem, quod si integra esset humana Christi natura, ea non posset uniri vera et substantiali unione cum Verbo, quia ex duobus perfectis non potest fieri unum, confutandam suscipit s. Pater. « Mens nostra (1), inquit, perfecta illa quidem est et principatum tenet... non autem simpliciter perfecta, sed Dei serva et subdita, non principatus socia (et ideo capax est ulterioris perfectionis per unionem cum persona divina, quae sit hegemonium principium, quod habet et mentem

est perfectius parte, substantia perfectior accidente simpliciter loquendo; sed id est ex ipsa intima eorum omnium natura. In hypostasibus ipsis persona est perfectior hypostasi in communi; inter personas una est perfectior alia, et persona divina est infinite perfecta ex ipsa nobilitate et perfectione naturae. Unde Leontius ait: « hypostasis non simpliciter nec praecipue perfectum declarat, sed quod per se existit, secundo autem loco perfectum. Natura autem, quod per se existit, nequaquam declarat, proprie vero perfectum » Solut. argum. Severi Galland. XII. p. 714.

(1) Nobilissimum in natura nostra ponit pro integra natura, quia Apollinaristae ipsam mentem humanam negabant in Christi natura assumpta, atque ita dicebant naturam imperfectam uniri cum Verbo, sicut in nobis pars naturae inferior unitur cum superiore.

et integram naturam ut principium, quo persona divina homo est et humana agit)... Exigua scintilla accedens magno incendio nec exstinguitur, nec tamen comparet, nec seiuncta manet (ut aliquid totum in se), sed totum est unus rogus *superante nimirum eo, quod praestantius est* τὸ τοῦ ὑπερχροντος ἐκκρησαντος. Hoc est quod dixit s. Thomas opuse. 2. c. 211: « quia divina natura (subsistens) est aliquid integrum, quod sibi assumit per ineffabilem unionem humanam naturam, *persona se tenet ex parte divinae naturae...* anima vero et corpus *trahuntur ad personalitatem personae divinae...* ut (secundum aliquam similitudinem) accedens trahitur ad personalitatem subiecti » (supra p. 240.). Eadem doctrinae illustratio et ex eadem similitudine, quam adhibuit Gregorius, exstat apud Paseshium diaconum (ab aliis putatur Faustus Regiensis) de Spiritu Sancto l. II. c. 4. et apud Hugonem Victorinum de Verbo Incarn. q. 7. et 10. (Vide Tiphani l. c. c. 25.).

S. Bonaventura 3. dist. 5. a. 2. q. 2. obi. 2. proponit difficultatem: « natura assumpta in Christo aeque vel magis nobilis est, quam sit in aliquo alio homine; si ergo in aliis non amittit rationem personae, videtur quod in Christo habeat potissime. » Vides, hoc ipsum quaeri, quod hoc numero proposuimus, quomodo nulla perfectio decedat humanae naturae Christi ex eo, quod in se persona non sit; sed immo id fiat perfectionis incremento. Hoc explicat Bonaventura ib. ad 2. « Natura assumpta in Christo eo ipso est nobilior, quod in nobiliori persona stabilitur; unde ordinatio ad dignius quamvis auferat rationem suppositionis (hypostaseos), non tamen auferat dignitatis proprietatem... Unde esto, quod Deus aliquem assumeret, qui iam esset persona, ille cum desineret esse persona, nihil tamen dignitatis amitteret; esset enim persona secundum naturam assumptam quamvis non secundum naturam assumptam. » Similiter s. Thomas: in puris hominibus, ait, ex ipsa constitutione integrae et singularis naturae per unionem animae et corporis existit persona, a sed in Christo (anima et corpus) ununtur ad invicem ut adiuncta alteri principiali, quod subsistit in natura ex eis composita (cf. p. 240.),

et propter hoc ex unione animae et corporis in Christo non constituitur nova hypostasis seu persona, sed advenit ipsum coniunctum (natura composita) personae seu hypostasi praexistenti. Nec propter hoc sequitur, quod sit minoris efficaciae unio animae et corporis in Christo quam in nobis, *quia ipsa coniunctio ad nobilius non adimit virtutem aut dignitatem sed auget* » 3. q. 2. a. 5. ad 1. cf. ib. a. 2. ad 2; q. 25. a. 1. ad 3; cont. gent. 1. IV. c. 49. ad 8. Gemina apud Alexandrum Halensem Summae 3. q. 4. memb. 6.

Corollarium 1. Quod Scholastici recentiores dicunt, personalitatem humanam a Verbo suppleri, admittimus hoc sensu, quod Verbum ipsum non autem aliquis alius per se et seorsum subsistens per humanam naturam est homo; non autem eo sensu, quod res aliqua humanae naturae desit, quae per Verbum suppleatur.

Si quando legitur, personalitatem humanae naturae consumi a Verbo, vel saltem si homo prius per se subsistens a Verbo assumeretur in unitatem personae, fore ut eius hominis personalitas consumeretur, auferretur aut etiam corrumperetur et destrueretur; omnes huiusmodi locutiones habent aliquem sensum verum in significatione vocum minus propria, et aliquem falsum, si intelligatur corruptio propria et per se rei alicuius. Consumi, auferri, destrui, corrumpi aliquid dicitur tripliciter: a) maxime proprie, quando res ipsa directe et per se desinit esse quod erat, et vel omnino cessat vel in deterius delabitur; ita per separationem animae destruitur vita et *esse humanum* corporis. b) Minus proprie dicitur consumi etc., quod non desinit per se sed per aliud, scilicet vel per mutationem alterius vel per unionem cum altero et elevationem per alterum; ita consumitur et destruitur e. g. relatio similitudinis termini A cum termino B absque mutatione in A per solam mutationem in B; ita forma inferior consumitur non alicuius rei occasione sed nobilioris formae accessione, e. g. forma (ut aiunt) cadaveris per informantem animam in mortuo suscitato. Generatim ita consumi vel destrui dicitur omnis negatio, privatio, imperfectio ut tenebrae, caecitas etc. Pariter ratio *totius* consumi et destrui

potest etiam sola coniunctione cum perfectiori, atque hoc sensu s. Thomas aliquoties, ubi per incidens loquitur de desitione personalitatis, admittit vocabula consumptionis, ablationis, destructionis, corruptionis 3. q. 4. a. 1. ad 3; a. 2. ad 2. et 3; 3. dist. 2. q. 1. a. 1. sol. 2; dist. 5. q. 3. a. 3. ad 4. Intelligendum esse Angelicum hoc sensu, quod, si homo iam subsistens assumeretur, desineret atque consumeretur personalitas non realitatis detractio sed realitatis h. e. divinae personae coniunctione, manifestum est ex locis omnibus, in quibus data opera de propria ratione hypostaseos agit supra relatis th. XXX. n. II; et ex hoc ipso loco citato 3. q. 4. a. 2. ad 2. et 3. Solvendam sibi proposuerat obiectionem ex verbis Paschasii diaconi: « persona Dei consumpsit personam hominis » (cf. Petav. Trin. 1. IV. c. 4. n. 3.); unde consequi videbatur, personam hominis fuisse assumptam et a persona Dei consumptam. Responsio Angelici est: humana natura si non esset assumpta a Verbo, eo ipso, si existeret, per se subsisteret et esset persona; quia vero assumpta est a Verbo, iam non subsistit in se sed est natura Verbi; assumptio ergo impedit imperfectum humanitatis in se subsistentis, elevando eam ad perfectionem longe excellentiorem, ut sit natura Verbi seu subsistat in Verbo, haecque exclusio subsistentiae in se *improprie* appellatur consumptio. « Si humana natura, inquit, non esset assumpta a divina persona, natura humana propriam personalitatem haberet; et pro tanto dicitur persona consumpsisse personam, licet improprie, quia persona divina *sua unione* impedit, ne humana natura propriam personalitatem haberet » ib. ad 3. Mirum sane est, quod theologi nonnulli, omissis locis data opera tractantibus de ratione hypostaseos, ex uno alterove vocabulo in locis incidentibus extundere volunt, s. Thomam realitatem aliquam intellexisse a natura singulari et integra distinctam, qua hypostasis connaturaliter constituitur, quia secus loqui non posset de corruptione et consumptione hypostaseos per assumptionem ad personam divinam. Denique c) « consumptio personalitatis » sensu adhuc minus proprio intelligenda est in humana natura Christi,

ubi « persona divina sua unione impedivit, ne humana natura propriam personalitatem haberet », idque ita, ut humana natura numquam per se substituerit, quemadmodum explicat S. Th. loco nunc citato et 3. dist. 5. q. 3. a. 3. ad 4. Ita etiam egregie rem declarat Alexander Hal. Summae 3. q. 6. m. 4. « Ad hoc quod sit persona, triplex requiritur determinatio seu distinctio, singularitatis, incommunicabilitatis, et dignitatis; prima opponitur indistinctioni universalitatis; secunda opponitur communicabilitati, sicut partes communicant in toto; tertia est in Socrate, scilicet dignitatis ex eo, quod eius humanitas non est coniuncta formae digniori sed est distincta a quolibet digniori, et haec distinctio opponitur unibilitati ad substantiam digniorem... Quia ergo ab ultima deficit Christus secundum quod homo (i. e. deficit humana natura Christi), non est persona (illa natura in se spectata th. XXIX. p. 253. sq.). Et ideo dicitur in Concilio, quod *dignior persona adveniens consumpsit personam* (1); hoc est dicere, fecit quod non esset persona... Unio divinae naturae ad humanam nullum bonum aufert homini... nec est etiam diminutio dignitatis hominis, quia quamvis non habuerit personalitatem humanam, habet tamen personalitatem divinam. » Eadem habet de triplici personae determinatione s. Bonaventura 3. dist. 5. a. 2. q. 2.

Corollarium 2. Sententiae apud ss. Patres frequentes: « Verbum non accepit personam hominis sed naturam » Fulgent. de Fide ad Petrum diacon. c. 17; « natura non hypostasis est assumpta » Euthym. panoplia titul. 7 (Petav. V. c. 10. n. 13), sunt fide catholica certissimae, cum illis nihil aliud enuntietur, quam quod una est Christi hypostasis eaque divina in duplici natura, non autem duae sunt hypostases una divina altera humana, et quod humana Christi natura sicut facta unione non est per se hyposta-

(1) Hoc dictum Alexander tribuit Concilio Nicaeno, s. Thomas I. c. Innocentio III. vel IV; est autem Paschasti diaconi (vel Fausti Reg.) de Spiritu Sancto l. 2. c. 4, et citatur a Patribus Concilii Francofurtensis, quoniam Halensis confudisse videtur Nicaenum II. eodem fere tempore celebratum (Concil. Harduin. T. IV. p. 889).

sis, ita numquam per se, sed inde a suo exordio non nisi in unione cum Verbo existit et ut natura Verbi (cf. supra p. 220). At frustra omnino nonnulli theologi (Suarez Mataphys. disp. 34. sect. 2. n. 13; de Lugo Incarn. disp. 12. n. 11. etc.) appellant ad haec testimonia, ut inde demonstrent realitatem aliquam deesse humanae naturae Christi, quo defectu fiat, ut non sit hypostasis.

Patres enim in omnibus illis locis vel disputant a) adversus monophysitas, qui ante unionem duas fuisse hypostases, atque hoc sensu hypostasin assumptam esse asserere videbantur (1); vel b) impugnant Nestorianos, qui ita docebant assumptam esse hypostasin, ut sicut duae naturae ita duae essent in Christo hypostases per se consistentes. Adversus has haereses Patres declarant naturam non autem hypostasin esse assumptam, quia numquam fuit humana natura seorsum et per se, et nunc est natura Verbi ita, ut Verbum per eam sit homo, non autem sit duarum hypostaseon Verbi et hominis per se subsistentis coniunctio, quam Nestorius defendebat. Vide Patres apud Petav. I. IV. c. 11; I. V. c. 7. n. 10; c. 8. n. 2; c. 10. n. 9-13. cf. Tiphani. c. 31. Sane vix oculis creditur, quando de Lugo l. c. et Petrus Hurtadus Metaph. disp. XI. sect. 3. aliique obiiiciunt, indignam fore definitione Conciliorum hanc propositionem, quod natura non persona sit assumpta, si natura eo ipso quod est assumpta, non esset persona; tum enim idem fore definire, non personam esse assumptam, ait (l. c. §. 31) Hurtadus, ac si comitia regni Castilliae coacta ad decernendum de summa rei tandem solemnii decreto edicerent, hominem sedentem non stare. Non animadverterunt

(1) Disputantes adversus Catholicos velut magnum quid concedere volebant monophysitae, Christi naturas ante adunationem esse duas, atque ita Christum esse *ex duabus naturis*, post adunationem autem aiebant naturam esse unam, et ideo negabant Christum esse *in duabus naturis* (cf. p. 173. nota). Priorem illam haeresim a Conc. Constantino-poli habito contra Eutychem non animadversam fuisse, queritur s. Leo ep. 28. ad Flavian. c. 6. ed. Ballerin. Cum vero haeretici semper quot naturas, tot contenderent esse hypostases, consequens erat, ut cum duabus naturis duae etiam hypostases ante adunationem ex illa eorum sententia vel fraudulento modo loquendi admittendae fuissent.

homines isti acuti, assumptionem de qua disputabatur, concipi posse dupliciter; vel ita nimirum, ut natura humana per se subsistens ac proinde persona humana sit assumpta et unita ad personam divinam, vel ita, ut natura humana facta sit propria Verbi, per quam non alius sed ipsum Verbum sit homo, adeoque non sit persona unita personae, sed una persona Verbum habeat duas naturas. Priorem illam assumptionem personae docebant Nestoriani; ad eam igitur excludendam et ad asserendam alteram, quam fides tenet catholica, formula aptissima et haeresi directe opposita erat, non personam personae, sed naturam ad subsistendum in persona Verbi esse unitam. Si haec visa sunt nugatoria theologis, quid quaeso isti legerunt in Concilio- rum et Patrum gravissimis disputationibus contra Nestorianorum et monophysitarum haeresin, quae omnes tandem ad hoc unum caput revocantur? Longe satius erat cum Vasquez (in 3. P. disp. 31. c. 1. n. 6) ingenue fateri, ex Patribus nihil solidi proferri posse ad illam realitatem distinctam ultimi complementi confirmandam.

Corollarium 3. Certissimum est, haereticos frequenter accusari a Patribus, quod idem dicerent esse naturam et hypostasin, inmo hoc principium indistinctionis naturae ac hypostasis commune fuisse omnibus etiam invicem contrariis haeresibus circa mysterium Trinitatis et Incarnationis superius plus semel demonstravimus (p. 177. 230. 247). At inde absurde inferretur, esse ergo rem aliquam superadditam singulari et integrae naturae, quae hypostasin connaturaliter subsistentem constituat, cum diversa ratio naturae et hypostaseos ac proinde distinctio rationis ad illud principium excludendum iuxta declarata omnino sufficiat. Nam a) non solum in comparatione naturae et hypostaseos creatae sed aeque et forte etiam frequentius in comparatione naturae et hypostaseos divinae Patres docent, et supposita revelatione trium hypostaseos unius Deitatis res ipsa demonstrat, sensu aliquo esse aliud naturam aliud hypostasin. Atqui in Deo realis distinctio inter naturam et hypostasin salvo dogmate simplicitatis divinae admitti a nemine potest. Ergo ex illa Patrum doctrina, quod aliud est

natura aliud hypostasis, non licet inferre distinctionem realem inter hypostasin et naturam, quae connaturali modo constituitur hypostasis, sed solum potest ac debet admitti distinctio rationis cum fundamento in re. Dupliciter enim dicitur aliquid idem aut distinctum, vel re scilicet vel ratione. Sic Augustinus Trin. VII. c. 4. n. 9. ait: « aliud est Deo esse, aliud Patrem esse, vel Dominum; quod enim est, ad se dicitur, Pater autem ad Filium, et Dominus ad servientem creaturam », ubi aliud et aliud non est nisi ratione. Praeclare in dialog. I. de Trin. (inter Opp. Athanasii, Maximi, et Theodoretii ed. Schulze T. V. p. 933.) et penes Theodorum Abucara opusc. 28. p. 509. interroganti haeretico: « aliud ne est substantia (οὐσια) et aliud hypostasis? » respondet orthodoxus: « aliud et aliud, non tamen res alia et alia; sed quod aliud significat hypostasis, aliud substantia, sicut granum tritici dicitur et est tum semen tum fructus, non tamquam res alia et alia, sed aliud significat semen aliud fructus. » b) Patres dum aliud esse dicunt naturam aliud hypostasin, unice exclusionem illius identitatis prae oculis habent, ex qua consequens sit, tot semper esse hypostases, quot sunt naturae, et qua admissa consequitur subversio dogmatis tam SS. Trinitatis quam Incarnationis. Atqui sicut in Deo admissa distinctione non reali sed rationis cum fundamento in re inter absolutum et relativum, inter naturam inquam et hypostasin, explicanda est unitas naturae et trinitas hypostaseos, ac insuper unius hypostaseos unio cum carne, quin ideo unio facta sit immediate in natura; ita sola admissa distinctione rationis inter naturam creatam singularem ac integram et inter eandem, quatenus connaturaliter est hypostasis, longe etiam facilius explicatur, quomodo unione cum superiori hypostasi abesse possit formalis ratio hypostaseos in se, quin desinat esse natura singularis et integra, atque ita una sit hypostasis in duabus naturis, ut in thesi declaratum est. Ergo ea doctrina Patrum certissima nihil ad rem pertinet adversariorum, qui realem illam distinctionem extorquere conantur.

Corollarium 4. Quamvis non absolute repugnet, na-

turam hypostaseos praexistentis finitae assumi ab hypostasi divina ita, ut illa desineret esse in se hypostasis; est tamen manifesta contradictio, ut hypostasis unita sit alteri hypostasi unione vera ac substantiali, et tamen duae maneant hypostases in ipsa unione. Dicere enim hypostasin finitam esse alteri coniunctam secundum hypostasin et substantialiter, idem est ac dicere, eam non manere *in se totam*, sed se habere ad modum partis et esse naturam alterius; simul vero affirmare, eam manere hypostasin, significat, eam manere *totam in se* et non esse naturam alterius. Adeoque a) schola Güntheriana, de qua satis dictum est supra (p. 169, sqq. 202, sqq.), asserens duas hypostases manentes hypostases esse unitas in unam personam, docet evidenter contradictoria, si una persona intelligatur, ut ex dogmate catholico debet intelligi, persona una physice non solum moraliter. Vicissim b) ex ipsa hypostaseos propria ratione evidens est Patrum doctrina, qua dicitur: « ex duabus hypostasibus per se consistentibus nihil unquam fieri posse unum (substantialiter) » (Cf. supra p. 216. vide Petav. l. V. c. 9.).

THESIS XXXII.

Unio humanae naturae facta est formaliter cum hypostasi non autem immediate cum natura divina, licet natura et hypostasis in Deo solummodo ratione distinguantur; et propterea una persona incarnata est, quin incarnata sit SS. Trinitas.

« Sicut ex demonstratis ratio hypostaseos humanae diversa a ratione humanae naturae singularis ac integrae absque distinctione reali satis est, ut per solam substantialem unionem cum Verbo natura intelligatur elevari supra rationem hypostaseos in se; ita etiam cum distinctione non reali sed rationis inter naturam et hypostasin divinam componi potest ac debet fidei doctrina, quod 1° substantialis unio humanae naturae non est facta immediate cum natura divina, quatenus natura est, sed cum divina hypostasi; quod 2° licet incarnatio efficienter opus sit SS. Trinitatis, quatenus Deus unus est, hypostaticè tamen et terminative fieri potuit et facta est incarnatio unius personae, quin inde consequens sit incarnatio SS. Trinitatis. »

I. In Deo una summa res sub alia ratione est natura absoluta, essentia, divinitas, quae communis est et cum tribus identificatur; sub alia ratione est Pater, et est Fi-

lius, et est Spiritus Sanctus, qui singuli cum absoluta natura quidem realiter identificantur, sed sub formali ratione relativorum inter se invicem distinguuntur ut principium et procedens a principio (1). Unde unaquaeque persona considerari debet, ut est primo hic unus distinctus ab aliis personis eiusdem naturae, et deinde ut est divinae naturae, essentiae, et quidditatis. Complexus autem hic conceptus exprimitur, dum dicimus personam per se subsistere (h. e. esse incommunicabiliter distinctam ab aliis personis), et subsistere in divina natura (i. e. esse naturae divinae, supra p. 241.). Formalis igitur ratio naturae sive essentiae est id, quod respondet considerationi, *quid res sit* (το τι ἦν εἶναι), in quo ordine et in qua perfectione rerum sit, adeoque in Deo est id, quo est Deus, sive est infinitum *Esse* absolutum. Formalis ratio hypostaseos seu personae est id, quod respondet distinctioni, *quis sit*; est igitur hic unus aliquis, cui competit esse huius naturae, quatenus est distinctus ab aliis eiusdem naturae. *Formaliter igitur personae, quatenus persona est, competit esse alicuius naturae, quod dicimus habere naturam*, quia hic aliquis est subiectum habens, cuius sunt omnia, quae insunt; natura autem a nobis consideratur cum fundamento in re velut forma metaphysica, quae est persona in tali rerum ordine. « Hypostasis non significat, quid vel quale aliquid sit, sed quis sit... natura significat quid sit, hypostasis autem hunc aliquem vel (si non est persona) hoc aliquid » Damasc. dialect. c. 17. (vide supra p. 168.).

Hisce positis asserere unionem substantialem naturae creatae immediate cum natura divina seu cum Deo sub formali ratione quatenus natura est et essentia, idem est ac dicere, ipsi quidditati et essentiae divinae formaliter et in se aliquid entitatis accrescere, atque ita naturam divinam mutari; sive iam dicatur ex divina et humana natura componi unam aliquam tertiam, sive humana, nescio

(1) « Est ibi una res vere absoluta et vere relativa sine distinctione inter se, quia ut sic non involvant oppositionem nec repugnantiam; quia non est de ratione rei absolutae, ut secundum nullam rationem possit habere respectum, sed solum, ut quatenus absoluta, eum non dicat » Suarez de Trin. l. IV. c. 3. n. 19. Vide nostrum Tract. de Trin. th. XXI.

quomodo, mutetur in divinam. Quae cum sint absurdissima, intelligitur ex ipsis terminis, dummodo sensus percipiatur, absoluta repugnantia, ut fiat substantialis unio humanae naturae cum divina sub formali ratione naturae (1). At fieri unionem substantialem naturae creatae cum Deo, quatenus formaliter est hypostasis divina, significat, hypostasin sub ea ratione, quatenus est hic distinctus habens naturam divinam, incipere habere etiam naturam creatam a divina natura distinctam et diversam. Haec est quidem veritas superrationalis, quia non ita perspectum habemus divinum illum modum subsistendi et illam rationem habendi naturam ac velut virtutem hypostaticam, ut solo lumine nostrae mentis intelligamus, formali illa ratione habendi naturam et velut virtute hypostatica posse comprehendere naturam creatam, et illam virtutem hypostaticam ad creatam naturam ita quodammodo extendi, ut hypostasis divina per naturam humanam vere sit homo; nihil tamen in tota hac doctrina est repugnans evidentibus principiis rationis.

Ex divina autem revelatione Spiritus Sancti, qui perscrutatur omnia etiam profunda Dei, novimus rationem et virtutem hypostaticam divinam revera ita se habere, ut diximus, et non solum posse id fieri, sed ineffabili misericordia et dilectione erga genus nostrum revera divinam personam incepisse habere naturam humanam, et factam esse hominem. « Carnem factum esse illud ex Deo Patre

(1) Hinc etiam apparet, quid respondendum sit ad illam quaestionem Scholasticorum, utrum praecisus personis possit adhuc intelligi, Deum assumere naturam humanam. Vel enim sensus quaestionis est, utrum possemus adhuc concipere incarnationem, etiamsi non novissemus per revelationem tres esse distinctas personas, sed si naturam divinam intelligeremus tamen subsistentem. Hoc sensu respondendum sane est affirmative, posse adhuc concipi unionem humanae naturae in hypostasi; atque ita respondet s. Thomas 3. q. 3. a. 3; 3. dist. 5. q. 2. a. 3, quia merito supponit, naturam divinam non posse concipi praecisione obiectiva praescindendo a subsistentia. Si autem hic posterior esset sensus quaestionis, responderi deberet negative, ut respondet Alexander Halensis 3. q. 2. m. 3: « abstrae is personis non intelligo divinam naturam posse uniri, et si quis forte hoc posset intelligere, ego non intelligo. » Cf. s. Bonavent. 3. dist. 5. a. 1. q. 4.

Verbum, docet Scriptura divinitus inspirata, hoc est inconfuse et secundum hypostasim unitum esse carni; neque enim ab eo alienum erat unitum ei corpus et generatum ex muliere, sed sicut suum cuique nostrum corpus est proprium, eodem modo etiam Unigeniti corpus proprium illi erat et non alterius » s. Cyrill. cont. Nestor. l. I. Opp. T. VI. p. 7. (supra p. 164.). « A divina Scriptura et a ss. Patribus didicimus unum Filium et Christum et Dominum confiteri... Non enim alter Filius erat illud ex Deo Patre Verbum, alter praeterea ille ex s. Virgine natus; sed ille idem qui erat ante saecula, etiam secundum carnem ex muliere natus creditur... Nam propria ipsius erat illa caro, ut cuiusque nostrum nempe proprium singulorum corpus est... Dicimus illud Dei Patris Verbum modo, qui neque intelligi neque exprimi verbis possit, univise sibi corpus animatum anima rationali et prodiisse hominem ex muliere, non imutatione naturae, sed potius dispensatoria voluntate nostri similem factum. Voluit enim homo fieri non eo amisso, quod secundum naturam Deus erat; sed quamvis ad nostras mensuras descenderit et servi formam induerit, tamen sic quoque in suae divinitatis eminentia et in suo naturali dominatu permansit » Id. ad Successum ep. l. T. V. P. II. p. 136.

Is igitur, qui identice est natura divina, unitur substantialiter cum natura humana; verum cum hac unitur non sub formali ratione divinae essentiae et naturae, ut divina et humana natura sit unum quid, sed sub formali ratione hypostaseos, ut unus sit habens divinam et humanam naturam, atque ideo unus sit Deus simul et homo. Quare distinctio rationis quoad naturam et hypostasim divinam, seu quod eadem summa res sub alia ratione formali est hypostasis et sub alia est essentia, atque adeo diversae sunt velut functiones eiusdem, quatenus est hypostasis et quatenus est natura, satis est, ut intelligatur unio facta formaliter cum divina hypostasi, quin sit facta sub formali ratione divinae naturae. « Dicendum, quod licet in Deo non sit aliud secundum rem natura et persona, differt tamen secundum modum significandi, quia persona signi-

ficat (et est revera) per modum subsistentis. Et quia natura humana sic unitur Verbo, ut Verbum in ea subsistat, non autem ut aliquid addatur ei ad rationem suae naturae, vel ut eius natura in aliud transmutetur, ideo unio humanae naturae ad Verbum Dei facta est in persona non in natura » S. Th. 3. q. 2. a. 2. ad 1.

Ceterum per se evidens est, non posse fieri unionem substantialem naturae humanae in persona divina, quin mediate etiam naturae coniunctae sint, non ita quidem, ut una transeat in alteram, vel ut una existat natura ex duabus; sed ita, ut utraque natura sit in una hypostasi. Unio videlicet facta est cum persona quae realiter est ipsa natura divina, attamen ex dictis non est facta unio cum Deo sub formali ratione naturae et quidditatis sed sub formali ratione subsistentis et habentis naturam. Hoc ipsum exprimitur communi illa doctrina, qua dicitur unio humanae naturae facta immediate in persona, et per hanc cum natura divina (vide S. Th. 3. q. 3. a. 4. ad 2; Petav. 1. VI. c. 8. n. 3.); eodemque sensu dicunt Patres: « non Deus Verbum per divinam naturam, sed divina natura per Dei Verbi personam unita dicitur carni » Rusticus diacon. cont. Acephal. Galland. XII. p. 56. cf. p. 49.

II. In Deo, ut diximus, natura et quiddid absolutum est, quod quidem est unum et commune tribus distinctis, ratione cum fundamento in re distinguitur a formali ratione subsistentis et habentis naturam, sub qua ratione sunt tres realiter inter se distincti subsistentes et habentes communem naturam. Porro substantialis unio humanae naturae cum Deo nec facta est nec fieri potest, quatenus Deus est natura et essentia, sed facta est in formali ratione hypostaseos. Hypostases autem sunt tres realiter distinctae; alia est Pater, alia Filius, alia Spiritus Sanctus. Ergo quia unio non est facta sub formali ratione absoluti, quod est commune tribus; sed sub formali ratione relativi, quod est realiter distinctum unum ab altero et proprium singulis, hoc ipso una persona potest subsistere in natura humana, quin aliae personae in eadem subsistant; nec magis consequitur ex eo, quod Verbum est incarnatum,

Trinitatem incarnatam esse, quam consequatur Trinitatem esse genitam ex eo, quod Filius est genitus.

Ne idearum distinctarum confusio et inde ex certis quibusdam et indubitatis principiis difficultas oriatur, distinguendum debet ipsa efficientia et operatio incarnationis, tum formalis ratio personae habentis naturam humanam ita, ut ea persona sit homo; et postremo hic iterum opus est distinctione inter formalem rationem personae subsistentis in natura et inter naturam divinam, quae in conceptu personae includitur, ac identificatur realiter non solum cum una sed cum tribus personis.

1° Omnis operatio *ad extra* est Dei unius et trini, seu est Patris, Filii et Spiritus Sancti, qui operantur non quatenus sunt relativi et distincti ad invicem, sed quatenus sunt una numero potentia, sapientia, bonitas, una divinitas; adeoque ita una est operatio *ad extra* sicut una est natura, cum operatio in Deo non sit aliud quam ipsa absoluta natura et essentia cum relatione rationis *ad extra*; distinctio enim realis in Deo nulla est nisi in ratione subsistentis. Vide Tract. de Trin. th. XII. Ergo etiam incarnatio *efficienter* spectata, sive dum fit, sive dum conservatur natura humana et huius cum Verbo unio, opus est Dei unius et trini.

2° At si spectatur, quis sit habens naturam humanam ut suam, hoc iam non est operatio aliqua, sed est relatio quaedam habentis naturam, formaliter ut est habens naturam, seu est quaedam velut extensio modi subsistendi et novus respectus in persona, « cui fit habitus, » ut loquitur Augustinus in 1. qq. 83. q. 73; adeoque ad hypostasim pertinet, ut diximus, non quatenus est natura, sed sub formali ratione subsistentis et hypostaseos, non quatenus est *hoc aliquid*, haec essentia (το τι ἑν ἑνα), sed quatenus est *hic aliquis*. Quia vero subsistens sub hac formali ratione distinctus est unus ab altero, ideo habere humanam naturam ut suam non est naturae communis sed est distinctae hypostaseos. Incarnatio *terminative* spectata (h. e. dum quaeritur, quis sit habens naturam) facta est in sola persona Verbi. « Incarnationem quoque huius Filii Dei tota Trini-

tas operasse (sic) credenda est, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis; solus tamen Filius formam servi accepit in singularitate personae, non in unitate divinae naturae, in id quod est proprium Filii, non quod commune Trinitati » Symbol. Conc. Toletani XI. Cf. S. Th. 3. q. 3. a. 4. Est igitur incarnatio ita considerata in Deo quidem novus respectus infinitae personae Verbi, qui realiter ab ipsa persona non distinguitur, et ideo est sine ulla Verbi mutatione, ut mox dicemus; ad eum fere modum, quo creatio in Deo est ipsa essentia divina cum respectu ad creaturam, qui essentiae infinitae nihil superaddit. In natura humana vero incarnatio est ipsum unitum esse ita, ut humanitas subsistat non in se sed ut natura Verbi in Verbo, quae proprie est illa a Patribus dicta humanae naturae *deificatio*.

3° Quia propter unitatem naturae divinae, et huius realem identificationem cum omnibus et singulis personis, personae divinae in se invicem sunt (1), vi ipsius incarnationis in Christo est et Pater et Spiritus Sanctus. Unde haec immanentia Patris et Spiritus Sancti in Christo intelligi debet non solum per omnipraesentiam, vel sicut SS. Trinitas in filiis adoptivis est per singularem coniunctionem et operationem (S. Th. opusc. 2. cont. Gr. et Arm. c. 6. cf. Tract. de Trin. th. XLIII. seqq.); sed causa huius immanentiae inde repetitur, quia divina natura, quae sub formali ratione personae secundae incarnata est, est veraciter sicut Filius ita et Pater et Spiritus Sanctus (« Pater in me et ego in Patre, qui videt me, videt et Patrem »); et quia haec persona, quae est homo Iesus, vere refertur ut aeternus Filius ad Patrem, et ut communis cum Patre spirator ad Spiritum Sanctum. Hoc sensu commode intelligi potest, quod ait s. Cyrillus in Io. I. XI. p. 1001, « carnem absque confusione venisse in unionem cum Verbo, et per ipsum cum Patre relative videlicet non physice » και δι αυτού προς τον

(1) Haec est illa περιφοράς seu mutua circumincessio, quae logice in eo est, quod una persona sine altera intelligi nequit, ontologicae in eo, quod personae inter se realiter distinctae identificantur cum una infinita essentia, et ideo una est immensus in altera. Vide Tract. de Trin. th. XIV.

πατερα, σχετικώς δηλονοτι και ο φυσικως. Videlicet humana natura φυσικως; et unione substantiva unita est Verbo tantum non autem Patri; at hic homo Iesus est naturalis Filius Dei Patris, atque ita relationem habet ad Patrem (1). Igitur propter unitatem naturae et mutuaam immanentiam personarum Verbum non potuit incarnari, quin in Verbo incarnato sit et Pater et Spiritus Sanctus; propter distinctionem tamen personarum ex eo, quod Verbum subsistit in humana natura et per hanc est homo factum, non sequitur, etiam Patrem et Spiritum Sanctum esse hominem.

THESIS XXXIII.

Unio hypostatica nullam infert mutationem in Verbo.

» Quamvis mysterium sit supra rationem, quomodo substantialis unio » humanae naturae concilietur cum immutabilitate Verbi; supposita tamen » utraque veritate, altera per fidem, altera per fidem simul et rationem » certissima, possumus fide quaerendo intellectum pervenire ad aliquam » intelligentiam convenientiae inter utramque veritatem ex duplici prin- » cipio *infinitatis hypostaticae et infinitatis absolutae* in Verbo. »

Omnes fidei definitiones de Verbo incarnato duas partes comprehendunt; docetur enim imprimis, unionem Verbi cum natura humana esse substantivam et secundum hypostasin ita, ut ipsum Verbum sit factum homo, quod non erat (*ἀδιαιρετως και ἀχωριστως*); tum vero simul definitur, hanc ipsam unionem esse factam sine mutatione aut confusione, ut Verbum manserit quod erat (*ἀτρέπτως και ἀσυγχυτως*) cf. supra p. 172. 173. Pars haec utraque dogmatis evidenter in revelatione est proposita, adeoque nec una alteri repugnare potest. Fatendum tamen, modum conciliationis lumini rationis non esse perspicuum; licet enim necessitatem secundae partis etiam ratione evidenter intelligamus, non pariter intelligimus, quomodo haec cum prima parte componatur. Hoc autem iterum inde est, quod ipsam primam partem, Verbum vere esse hominem, lumine rationis non assequimur; hoc denique provenit ex ea ignorantia, quod intimam rationem divinae hypostaseos ac vir-

(1) Aliter sed parum commode locum Cyrilli explicat Petavius I. X. c. 1. n. 13.